

La cobertura de riscos dels accidents esportius

La cobertura de los accidentes deportivos

I. Olivera

RESUM

L'atenció dels riscos derivats de la pràctica Esportiva. La seva cobertura en el primer terç de Segle a Catalunya. Orígens de la "Mutualidad General Deportiva" i evolució fins avui. Plantejaments de la Llei de l'Esport sobre la cobertura dels accidents esportius.

Antecedents

L'esport a Catalunya, ha assolit des de fa anys una sòlida implantació en el teixit social, gràcies al que és la seva cèl.lula bàsica; el club. Són diversos els clubs esportius que superen els 100 anys i que sempre han actuat com a impulsors de l'esport.

Els clubs van articular en els primers vint-i-cinc anys del segle XIX, diverses Federacions Esportives catalanes com a resposta a les seves pròpies necessitats per culminar en els anys 30 amb la UNIÓN DE FEDERACIONES ESPORTIVAS (UFEC), a la qual la Generalitat va declarar "Corporació oficial de la Generalitat" pel decret de 31 de juliol de 1934. Amb la creació del Comissariat d'Esports de Catalunya (27 d'agost de 1936) es produeix una presència de l'Administració a l'àrea de l'esport, però en tasques de foment i coordinació, respectant el protagonisme de la iniciativa privada, en un línia de model esportiu "civil", enfront d'altres models "públics" i fortament intervinguts per l'Administració.

Ja en les etapes inicials de l'Esport Català, els clubs van tendir a cobrir els riscos dels accidents

RESUMEN

La atención de los riesgos derivados de la práctica Deportiva. Su cobertura en el primer tercio del Siglo en Cataluña. Orígenes de la "Mutualidad General Deportiva" y evolución hasta hoy. Planteamientos de la Ley del Deporte sobre la cobertura de los accidentes deportivos.

Antecedentes

El deporte en Cataluña, ha alcanzado desde hace años una sólida implantación en el tejido social, gracias a lo que es su célula básica; el club. Son diversos los clubs deportivos que superan los 100 años y que siempre han actuado como impulsores del deporte.

Los clubs articularon en los primeros veinticinco años del siglo XX, diversas Federaciones Deportivas Catalanas como respuesta a sus propias necesidades para culminar en los años 30 con la UNIÓN DE FEDERACIONES DEPORTIVAS (UFEC), a la cual la Generalitat declaró "Corporación oficial de la Generalitat" por el Decreto de 31 de julio de 1934. Con la creación del Comisariado de Deportes de Cataluña (27 de agosto de 1936) se produce una presencia de la Administración en el área del deporte, pero en tareas de fomento y coordinación, respetando el protagonismo de la iniciativa privada, en una línea de modelo deportivo "civil", frente a otros modelos "públicos" y fuertemente interveni-

esportius amb els seus propis serveis, en lloc d'acudir a l'estructura de la sanitat pública, en aquells moments prou escassa.

El creixement de la pràctica esportiva i l'àmplia tradició Mutualista de Catalunya, van conduir a la creació de la "Mutualitat General Esportiva", que va funcionar a Catalunya fins el 1939. En aquest moment i en implantar-se un sistema polític totalitari, s'estableix un parèntesi que, únicament eludeix, la Mutualitat de Futbolistes Espanyols adscrita a la Reial Federació Espanyola de Futbol i limitada a aquesta especialitat.

Els accidents de la resta d'esports van quedar sense un servei assistencial específic, la qual cosa va anar motivant una demanda que va cristalitzar en la petició de les organitzacions esportives del "Movimiento" al conegut traumatòleg Dr. Navés, perquè creés "El Instituto Médico Deportivo" (IMD) el 1950, en el qual i de forma voluntària, es van anar adscriuint diverses Federacions Esportives Catalanes (Bàsquetbol, Rugby, etc...). El IMD es va instal·lar primer en el propi domicili del seu director, per passar després a la Travessera de Gràcia, 3 de Barcelona, ocupant uns locals que pràcticament han conegut la majoria dels esportistes catalans durant més de 30 anys.

La Mutualidad General Deportiva

L'òrgan rector de l'Esport de l'època, la "Delegación Nacional de EF y Deportes" (DND), es va veure obligada el 1957, amb motiu del "Pleno de EF y Deportes" a redactar una ponència per a la creació d'una Mutualitat que cobrés el risc de l'accident esportiu. La pressió dels esportistes i de les Federacions, va permetre que el 1960 es creés una Comissió Gestora de la "Mutualidad General Deportiva" (MGD), que el 1961 va començar a funcionar, però sempre sota el control directe de la DND. De fet, el càrrec de President de la MGD ha estat unit al de màxim responsable de l'Esport Estatal, fins la reforma de l'Estatut Mutuat el 15 de març de 1988.

La MGD per a la seva posta en marxa a Catalunya, el 1961, va arribar a un Conveni amb el IMD, perquè continués prestant els seus serveis, però dins la xarxa Mutuat.

L'assistència dels lesionats a Catalunya

Reconeguda per l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, la competència exclusiva en esport i lleure, a favor de la Generalitat de Catalunya (art. 9.29) les transferències des de l'Estat es van realitzar el 1980. El setembre d'aquest any, la Generalitat es va plantejar que les prestacions de la MGD eren un

dos por la Administración.

Ya en las etapas iniciales del Deporte Catalán, los clubs tendieron a cubrir los riesgos de los accidentes deportivos con sus propios servicios, en lugar de acudir a la estructura de la sanidad pública, en aquellos momentos bastante escasa.

El crecimiento de la práctica deportiva y la amplia tradición Mutualista de Cataluña, condujeron a la creación de la "Mutualidad General Deportiva", que funcionó en Cataluña hasta 1939. En este momento y al implantarse un sistema político totalitario, se establece un parentesis que, únicamente elude, la Mutualidad de Futbolistas Españoles adscrita a la Real Federación Española de Fútbol y limitada a esta especialidad.

Los accidentes del resto de deportes quedaron sin un servicio asistencial específico, lo cual fue motivando una demanda que cristalizó en la petición de las organizaciones deportivas del "Movimiento" al conocido traumatólogo Dr. Navés, para que crease "El Instituto Médico Deportivo" (IMD) en 1950, en el cual y de forma voluntaria, se fueron adscribiendo diversas Federaciones Deportivas Catalanas (Básquet, Rugby, etc...). El IMD se instaló primero en el propio domicilio de su director, para pasar después a la Travessera de Gracia, 3 de Barcelona, ocupando unos locales que prácticamente han conocido la mayoría de los deportistas catalanes durante más de 30 años.

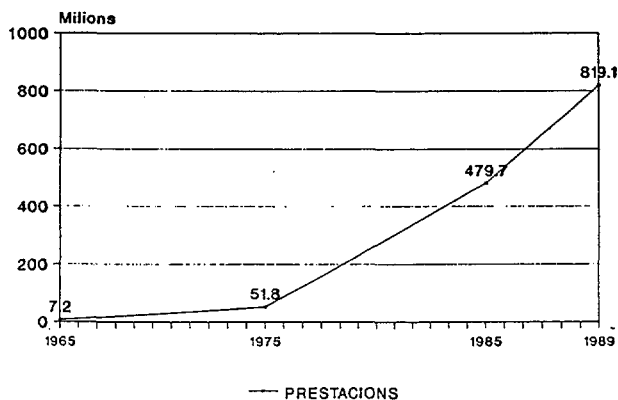
La Mutualidad General Deportiva

El órgano del Deporte de la época, la "Delegación Nacional de EF y Deportes" (DND), se vio obligada en 1957, con motivo del "Pleno de EF y Deportes" a redactar una ponencia para la creación de una Mutualidad que cubriese el riesgo del accidente deportivo. La presión de los deportistas y de las Federaciones, permitió que en 1960 se crease una Comisión Gestora de la "Mutualidad General Deportiva" (MGD), que en 1961 comenzó a funcionar, pero siempre bajo el control directo de la DND. De hecho, el cargo de Presidente de la MGD ha estado unido al de máximo responsable del Deporte Estatal, hasta la reforma del Estatuto Mutuat el 15 de marzo de 1988.

La MGD para su puesta en marcha en Cataluña, en 1961, llegó a un Convenio con el IMD, para que continuase prestando sus servicios, pero dentro de la red Mutuat.

La asistencia de los lesionados en Cataluña

Reconocida por el Estatuto de Autonomia de Cataluña, la competencia exclusiva en deporte y

Font: Mutuallitat General Esportiva

servei que devia continuar prestant-se, i d'aquesta manera es va passar a afiliar als participants en el programa "Jocs Esportius" amb caràcter obligatori i corrent l'Administració Catalana amb el cost de les quotes d'aquest col·lectiu. La Generalitat, el 1r. de setembre del 1981 va signar el Conveni amb la MGD, essent la primera Comunitat Autònoma que va formalitzar les seves relacions amb la Mútua a aquest nivell. Des del 1982 i fins la data d'avui, la resta de CCAA han anat suscrivint els seus respectius convenis. Continuant en aquesta línia, la Generalitat i la MGD el setembre del 1982, van afegir al Conveni una clàusula que ha permès a les Federacions Esportives Catalanes que així ho han desitjat, afiliar directament als seus esportistes a la MGD, sense necessitat de la intervenció de les Federacions Estatales.

El 1980 la Generalitat es va trobar que la MGD tenia a Catalunya, una xarxa assistencial establitzada, pràcticament, des de 1970. La seva distribució geogràfica no es corresponia en absolut a la realitat esportiva del país.

Barcelona tenia 23 centres, però en la capital, només n'existia un, la qual cosa donava lloc a una impossibilitat d'elecció pel 70% dels mutualistes.

Tarragona tenia 30 centres (16 més que Barcelona), encara que la meitat de les seves comarques no en disponia de cap.

Lleida comptava amb 17 centres concertats en un 30% de les comarques. I per últim, Girona, amb 30 centres, era la zona millor atesa.

La col·laboració entre la Generalitat i la MGD, ha permès un increment i redistribució dels centres, passant del 109 de 1980, a 179 el 1990, i cobrint el 90% de les comarques de Catalunya.

En les 15 comarques de major nombre d'esportistes, es disposa -almenys- de 2 centres, arribant en el cas de Barcelona, a 7, amb la qual cosa es garanteix la lliure elecció del beneficiari.

Respecte a la importància de la MGD, cal dir que

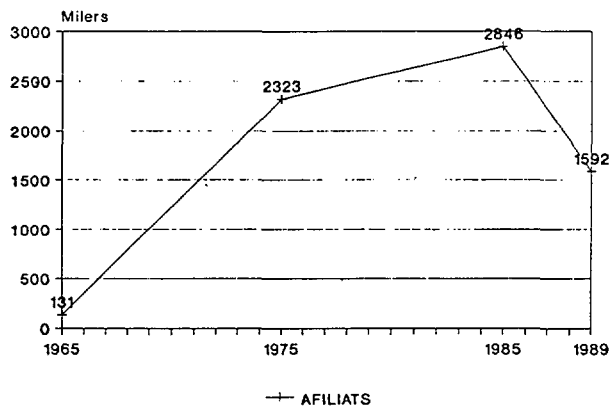
ocío, a favor de la Generalitat de Catalunya (art. 9.29) las transferencias desde el Estado se realizaron en 1980. En septiembre de ese año, la Generalitat se planteo que las prestaciones de la MGD eran un servicio que debía continuar prestandose, y de esa manera se pasó a afiliar a los participantes en el programa "Jocs Esportius" con carácter obligatorio y corriendo la Administración Catalana con el coste de las cuotas de este colectivo. La Generalitat, el 1º de septiembre de 1981 firmo el Convenio con la MGD, siendo la primera Comunidad Autónoma que formalizo sus relaciones con la Mutua a ese nivel. Desde 1982 y hasta la fecha de hoy, el resto de las CCAA han ido suscribiendo sus respectivos convenios. Continuyendo en esa línea, la Generalitat y la MGD en septiembre de 1982, añadieron al Convenio una cláusula que ha permitido a las Federaciones Deportivas Catalanas que así lo han deseado, afiliar directamente a sus deportistas a la MGD, sin necesidad de la intervención de las Federaciones Estatales.

En 1980 la Generalitat se encontró que la MGD tenía en Cataluña, una red asistencial estabilizada, prácticamente, desde 1970. Su distribución geográfica no se correspondía en absoluto a la realidad deportiva del país. Barcelona tenía 23 centros, pero en la capital, solo existía uno, lo cual daba lugar a una imposibilidad de elección por parte del 70% de mutualistas. Tarragona tenía 39 centros (16 más que Barcelona), aunque la mitad de sus comarcas no disponía de ninguno.

Lleida contaba con 17 centros concertados en un 30% de las comarcas. Y por último, Gerona, con 30 centros, era la zona mejor atendida.

La colaboración entre la Generalitat y la MGD, han permitido un incremento y redistribución de los centros, pasando de 109 en 1980, a 179 en 1990, y cubriendo el 90% de las comarcas de Cataluña.

En las 15 comarcas de mayor número de deportistas, se dispone -al menos- de 2 centros, llegan-

Font: Mutuallitat General Esportiva

supera els 1,5 milions d'afiliats amb unes prestacions que el 1989 es van apropar als 900 milions de pessetes, en tot l'Estat.

El 50% dels mutualistes participen en competicions federades i l'altre 50% en activitats esportives de les CCAA.

A Catalunya, 1 de cada 10 persones està afiliada a la MGD.

Plantejament actual de la MGD

En 1988 es va aprovar un nou Estatut i Reglament de la MGD, que de fet no s'ha començat a aplicar fins 1990. Amb aquest marc regulador, les CCAA han passat a tenir una presència important en els òrgans de govern mutuels i per primera vegada en 30 anys el càrrec de President ha estat cobert democràticament.

El nou equip directiu de la MGD ha afrontat la seva gestió partint d'una problemàtica en base a 3 aspectes:

- Caiguda de l'afiliació.
- Sistemes de quotes bloquejades i no tècniques.
- Gestió antiquada.

Per solucionar aquesta situació s'està actuant a curt termini en els aspectes següents:

- Manteniment de l'afiliació i recuperació de col·lectius de baix risc, i millora de les prestacions.
- Fixació de les quotes en base –principalment– a l'estudi de l'Institut d'Actuaris Espanyols.
- Realització d'una auditoria de gestió, per acomodar l'estructura administrativa als principis d'eficàcia i descentralització.

En un termini mitjà la MGD pretén rentabilitzar millor els seus mitjans patrimonials i lograr unes altres vies d'ingressos complementaris com pot ésser el patrocini.

La Llei de l'Esport i els accidents esportius

La Generalitat en plantejar la cobertura de l'accident esportiu, no podia oblidar l'experiència històrica al principi indicada. A Catalunya, en un esport que es basa en els clubs –societats privades– resultaria un contrasentit el publicitar totalment les seves conseqüències. Per això, la Llei de l'Esport 8/1988 de 7 d'abril, assenyalava com un dels seus principis rectors de la política esportiva:

"Fomentar una protecció adequada dels esportistes mitjançant sistemes de previsió social de caràcter mutualista, i vetllar per la viabilitat continua i permanent d'aquests sistemes."

Correspondrà al legislador el desenvolupament d'aquest principi, atenent a l'aspecte complemen-

do en el caso de Barcelona, a 7, con lo cual se garantiza la libre elección del beneficiario

Respecto a la importancia de la MGD, cabe decir que supera los 1,5 millones de afiliados con unas prestaciones que en 1989 se acercaron a los 900 millones de pesetas, en todo el Estado.

El 50% de los mutualistas participan en competiciones federadas y el otro 50% en actividades deportivas de las CCAA.

En Cataluña, 1 de cada 10 personas está afiliada a la MGD.

Planteamiento actual de la MGD

En 1988 se aprobó un nuevo Estatuto y Reglamento de la MGD, que de hecho no se ha comenzado a aplicar hasta 1990. Con este marco regulador, las CCAA han pasado a tener una presencia importante en los órganos de gobierno mutuales y por primera vez en 30 años el cargo de Presidente ha sido cubierto democráticamente.

El nuevo equipo directivo de la MGD ha afrontado su gestión partiendo de una problemática en base a tres aspectos:

- Caída de la afiliación.
- Sistemas de cuotas bloqueadas y no técnicas.
- Gestión anticuada.

Para solucionar esta situación se está actuando a corto plazo en los siguientes aspectos:

- Mantenimiento de la afiliación y recuperación de colectivos de bajo riesgo, y mejora de las prestaciones.
- Fijación de las cuotas en base –principalmente– al Estudio del Instituto de Actuarios Españoles.
- Realización de una auditoria de gestión, para acomodar la estructura administrativa a los principios de eficacia y descentralización.

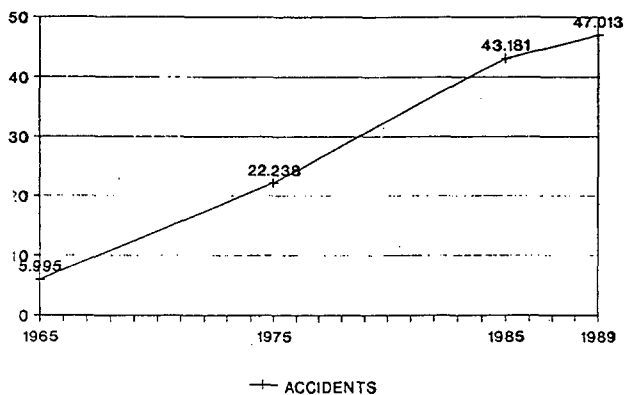
En un plazo medio la MGD pretende rentabilizar mejor sus recursos patrimoniales y lograr otras vías de ingresos complementarios como puede ser el patrocinio.

La Ley del Deporte y los accidentes deportivos

La Generalitat al plantejar la cobertura del accidente deportivo, no podía olvidar la experiencia histórica al principio indicada. En Cataluña, en un deporte que se basa en los clubs –societades privades– resultaría un contrasentido el publicitar totalmente sus consecuencias. Por esto, la Ley del Deporte 8/1988 de 7 de abril, señala como uno de sus principios rectores de la política deportiva:

"Fomentar una protección adecuada de los deportistas mediante sistemas de previsión social de

tari del sistema de sanitat privada en relació amb el públic i el caràcter específic de l'accident esportiu i de tota la problemàtica de la recuperació del lesionat.

Font: Mutualitat General Esportiva

carácter mutualista, y velar para la viabilidad continua y permanente de estos sistemas"

Corresponderá al legislador el desarrollo de este principio, atendiendo al aspecto complementario del sistema de sanidad privada en relación con el público y el carácter específico del accidente deportivo y de toda la problemática de la recuperación del lesionado.

Bibliografia

SOBRAQUES, J.: Història de Catalunya. Barcelona, 1982.
MUTUALIDAD GENERAL DEPORTIVA: Memòria 1962-1980. Madrid, 1981.

MUTUALIDAD GENERAL DEPORTIVA: Actes i Documents d'Assemblees. Madrid, 1980-1990.

PALUZIE, LL.: Quaderns Didàctics, nº 0. Barcelona, 1990.

